

Indikaatori „Keskkonnateadlikkus” 2004 ja 2007 a küsitluste võrdlus, lühiaruanne

Teostaja: Põllumajandusuuringute Keskus
Saku 2007

Sissejuhatus

Põllumajandusuuringute Keskus korraldas 2004 aasta septembris-oktoobris ja 2007 aasta märtsis-aprillis Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti toetuste registris olevate tootjate seas postiküsitluse. Posti teel edastatava küsitluse eesmärk oli teada saada, missugune on tootjate üldine teadmine oma ettevõtte keskkonnaväärtustest ja keskkonnamõtjudest üldiselt 2004 aastal ja võrdlusena 2007 aastal. Antud küsitlus viidi läbi MAK 2004-2006 ja 2007-2013 põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamise raames.

Valimi koostamine

Tootjad valiti välja põllumajandusliku keskkonnatoetuse (PKT) taotlejate seast, 10% igast maakonnast. Tootjad valiti välja lähtudes põhimõttest, et esindatud oleksid kõik suurusgrupid (maade suurus kuni 40 ha, 40-100 ha, 100-400 ha ja üle 400 ha).

2004. aastal saadeti küsitlus välja 700 tootjale, millest tagasi laekus **248** küsitlust, mis moodustab 35% kogu saadetud küsitluste hulgast. Maakondade lõikes vastati enim küsimustele Läänemaal (44%), Lääne-Virumaal (42%) ja Harjumaal (41%). Kõige vähem laekus küsitlusi Ida-Virumaalt (20,7%) ja Valgamaalt (24,2%)

2007. aastal saadeti küsitlus samuti 700 tootjale, millest 549 küsimustikku saadeti 2004 a. valimis olnud tootjatele. 151 tootjat asendati kuna neil lõppes selleks ajaks (2007a) PKT kohustus või oli see kohustus üle antud. Tagasi laekus **237** küsitlust (neist 60 esmakordselt valimis olijatelt), mis moodustab 34% kogu välja saadetud küsitluste hulgast. Maakondade lõikes vastati enim küsimustele Lääne-Virumaal (53%), Pärnumaal (42%) ja Võrumaal (39%). Kõige passiivsemad küsitlusele vastajad olid Harjumaal, kust laekus ainult 3 ankeeti (10 %).

Kuna 2007a posti teel saadetavat küsimustikku täiendati lisaküsimustega ja mõned küsimused sõnastati ümber, siis ei ole võimalik kogu küsimustikku täies mahus 2004 aasta küsitlusega võrrelda. Aastate võrdlus on teostatud 12 küsimuse põhjal.

Kuna nii aastal 2004 kui ka 2007 on jätnud osad tootjad küsimustiku mõnedele küsimustele vastamata, siis arvestati iga küsimuse puhul eraldi vastanute arvu.

Küsimustikule vastanud tootjate keskmine vanus oli aastal 2004 50,4 aastat. Kõige enam vastanuid oli vanusegrupis 46-55aastat (26%), järgnes vanusegrupp 36-45 aastat (25%).

Aastal 2007 oli vastanute keskmine vanus 52,1 aastat. Pea võrdselt oli vastajaid vanusegrupis 56-65 aastat ja 46-55 aastat. Mitmed vastajate seast, kes vanust üle 65 aasta lisasid kommentaarides, et ka selles vanuses inimesed soovivad tegutseda ja elada.

Tulemused

- Aastate võrdlusena võib öelda, et nõusolekud väidetega “intensiivne tavapõllumajandus põhjustab eluslooduse liigirikkuse vähenemist” ja “loodussõbralik majandamine piirab oluliselt majandustegevust” on jäänud suhteliselt sarnasteks, seda nii “ei ole üldse nõus” (6% 2004aastal ja 10% 2007 aastal) “osaliselt nõus”(51% ja 47%), ja “nõus” (43% ja 43%) vastusevariantide puhul.
- Küsimuse puhul “Kas keskkonnakaitseliste aspektidele tähelepanu pööramine on olnud Teie talus/ettevõttes olulisel kohal?” võib öelda, et aastal 2007 on rohkem tootjaid märkinud, “jah” nad pööravad keskkonnakaitseliste aspektidele rohkem tähelepanu (78%) ning “mingil määral” vastanute arv on võrreldes 2004 aastaga vähenenud 28% 2004a ja 20% 2007a). “Ei” ja “Ei oska öelda” vastanute hulk on jäänud samaks.
- Küsimust “Millal niidate rohumaid?” on 2007 aastal veidi korrigeeritud, lisatud on variant “pärast 31 juulit”, mis 2004 aasta küsitluses puudub. Seega on kahe aasta võrdluses viimane valikuvariant ära jäetud ning seetõttu väga kindlaid järeldusi ei ole võimalik teha. Graafikul ei ole esitatud 2007a vastusevarianti “pärast 31 juulit”, mida küsitluses märkis 17 vastajat Kui 2004 aastal märgiti kõige rohkem, et niidetakse pärast 15 juunit (15. juuni-1. juuli), peaaegu pooled vastajatest, siis 2007 aastal jagunesid vastused erinevate perioodide vahel ära ja ühte selgelt eristuvat niitmisperioodi välja tuua ei saa
- Millist niitmiseviisi kasutate rohumaaade niitmiseks? Antud küsimuse puhul jagunevad vastused suhteliselt võrdselt ja aastate võrdluses mingeid olulisi muutusi välja tuua ei saa. Endiselt vastati kõige enam “keskelt lahu” varianti (52% 2004a ja 49% 2007a), seejärel “servast serva” (33%) ja viimasena “spiraalselt servast keskele” (16% ja 18%).
- Taimekaitsevahendite kasutamise mõju keskkonnale puhul suuri olulisi erinevusi välja ei tulnud. Maastiku puhul vastati 2004a, et taimekaitsevahendid mõjuvad maastikule positiivselt ja negatiivselt pea sarnaselt (23% ja 21%), siis 2007 a vastati rohkem, et mõju maastikule on negatiivne (17% ja 27%).
- Mineraalväetiste kasutamise mõju mullale küsimuse puhul on aastal 2007 positiivse mõju märkinute arv võrreldes 2004 aastaga veidi vähenenud (69% ja 62%) ja negatiivse mõju märkinute arv suurenenud (42% ja 47%). Mineraalväetiste mõju veele on mõlema aasta lõikes vastused jäänud sarnasteks ja muutusi ei ole. Bioloogilise mitmekesisuse puhul on mineraalväetiste kasutamist negatiivseks 2007 aastal hinnatud rohkem kui 2004 aastal (42% ja 47%).
- Maade kasutusest välja jätmise puhul märgiti kõige enam, et sellel on negatiivne mõju maastikule (76% 2004a ja 61% 2007a). Mõju bioloogilisel mitmekesisusele hinnati positiivseks nii 2004a (66%) kui 2007 a (60%). Mõju veele hinnati 2007 a rohkem positiivseks kui 2004 aastal (51% ja 41%). Mõju mullale hinnati positiivseks 2007 aastal rohkem (48% ja 34%).
- Küsimuse puhul kuidas mõjub looduslike rohumaaade niitmise alustamine enne 10. juunit olulisi erinevusi vastustes ei esinenud, tootjad on aastate lõikes jäänud samale arvamusele.
- Küsimusele kuidas mõjub rohumaaade niitmise alustamine pärast 15. juulit bioloogilisele mitmekesisusele vastati 2007 aastal kõige rohkem, et mõju on positiivne. Üldiselt ka selle küsimuse puhul on vastused jäänud sarnasteks ja olulisi muutusi ei ole olnud.
- Kui liblikõielisi kultuure sisaldava külvikorra sisseviimise mõju mullale märgiti aastal 2004 98% tootjate poolt positiivseks, siis aastal 2007 märkisid juba kõik vastanud selle mõju positiivseks. Mõju veele hinnati 2007 aastal

positiivseks rohkemate tootjate poolt kui seda aastal 2004 ja sarnaselt hinnati mõju ka bioloogilisele mitmekesisusele.

- Kas rakendate viljavaheldust/külvikorda küsimuse puhul 2004 aastal vastati kõige enam jah, kuid mainiti ka et ei kasuta ja kasutatakse osaliselt. 2007 aastal vastati kõige enam "jah" ja "ei kasuta" ning kasutan osaliselt vastuseid oli vähem võrreldes 2004 aastaga.
- Küsimuse puhul, "mida teete mullaviljakuse säilitamiseks oma maadel?" vastati 2007 aastal järgmiselt: orgaaniliste väetiste kasutamine 22%; liblikõieliste kultuuride kasvatamine 13%; liblikõielised külvikordades 9%; kasutan külvikorda 9%, viljavaheldus 6%; (vähene) mineraalväetiste kasutamine 4%; haljasväetamine 6%; õigeaegne harimine/head agronoomilised võttes 4%; teravilja/põhu purustamine ja sisseküünd 3%. 2004 aastal jagunesid vastused järgmiselt: orgaaniliste väetiste kasutamine 24%, liblikõieliste kultuuride kasvatamine 13%, liblikõielised külvikordades 11%, kasutan külvikorda 11%, viljavaheldus 8%, õigeaegne harimine/head agronoomilised võtted 5%, teravilja/põhu purustamine ja sisseküünd 5%, kasutan orgaanilist ja mineraalväetist 4%.
- Küsimuse puhul "Miks on külvikorra rakendamine oluline?" vastati 2007 aastal järgmiselt: mullaviljakuse suurenemine/paranemine 32%, kahjurite/haiguste leviku vähenemine 15%, umbrohtumuse vähenemine 17%, maad ei kurnata ühe kultuuriga 6%, taimekaitsevahendite kokkuhoid 2%, toidainete parem kasutamine 3%, liblikõieliste kasvatamine 2%, väheneb väetiste kasutamise vajadus 1%, maa saab puhata 1%. 2004 aastal vastati järgmiselt: mullaviljakuse suurenemine/paranemine 40%, kahjurite/haiguste leviku vähenemine 15%, suureneb saagikus 12%, umbrohtumuse vähenemine 11%, maad ei kurnata ühe kultuuriga 5%, taimekaitsevahendite kokkuhoid 3%, väheneb väetiste kasutamise vajadus 3%, maa saab puhata 3%, tuulekaera vähenemine 1%, keskkonnaseisundi parandamine 1%.
- Aastal 2007 on mineraalväetiste kasutamine vähenenud ja nende tootjate arv, kes (vähemalt küsimustikus nii vastas) mineraalväetisi ei kasuta, on suurenenud võrreldes 2004 aastaga. 2004 a vastas jah 82%, 2007a vastas jah 68%.
- Sarnaselt eelmise küsimusega on taimekaitsevahendite kasutamine aastal 2007 vähenenud. 2004 vastas jah 81% ja 2007 aastal 69%
- Orgaaniliste väetiste kasutamist peeti nii 2004 kui 2007 vastanute hulgas oluliseks. (2004a 99% ja 2007a 96%)
- Küsimuse puhul "mis motiveerib Teid keskkonnasõbralikult majandama?" märkisid tootjad aastal 2004 motiveerivaks teguriks peaaegu võrdselt rahalise toetuse ja enda huvi (24%) ja neile vastustele järgnes kohe seadusandlus ja nõuanded konsulendilt (20% ja 19%). Siis aastal 2007 vastati kõige enam motiveerivaks teguriks rahaline toetus (36%). Sellele järgnes enda huvi (30%) ja siis seadusandlus (21%).